

PUNCTUM II. — *De consuetudinariis et recidivis*

444. — *Consuetudinarius*, prout distinguitur a *recidivo*, iuxta recentiores dicitur ille, qui contraxit habitum alicuius peccati, in quod tamen nondum post confessionem sit relapsus. — *Recidivus* vero vocatur ille, qui habitum contraxit, et post confessionem in idem peccatum relabitur. — S. Lig. n. 437. (5).

(5) Auctor has definitiones tribuit *Recentioribus*: quia reipsa tantum recentiorum quorundam fuit eiusmodi inter *consuetudinarium* et *recidivum* distinctio, ut prior dicatur, qui habitum contraxit alicuius peccati, quod nondum confessus sit (addunt habitum contrahi per actum quinquies in mense repetitum), alter vero, qui semel post contractum talem habitum confessus, in eadem peccata relapsus fuerit (Vid. S. Alph. *Prax. Confess.* n. 70. 71.). Quae quidem sensu aliquo admitti forte poterunt, sicut et quod *recidivus* appelletur, qui post confessionem in peccatum etiam diversae speciei relabatur, ut cum nonnullis voluit quidam Franzoia, qui *Medullam Theologiae moralis Hermanni Busebaum* Notis suis deturpavit potius, quam illustravit. Verum *theologica acceptione intelligitur a Doctoribus frequens reincidentia in eadem peccata post multas confessiones absque ulla emendatione*, ut ait Card. De Lugo (*De Poenit.* disp. 14. n. 166.), vel, ut habent Salmanticenses (tr. 17. cap. 2. n. 167.), *Quaestio est de eo, qui saepius admonitus in eodem semper statu permanet, nihil ex parte sua curae apponendo, ut ad meliorem frugem redeat*. Et Gobat (*Theol. Experim.* tract. 7. cas. 16. n. 318.): *Quando Theologi morales tractant de recidivis..., loquuntur solum de iis recidivis, qui idem peccatum mortale pergunt committere etiam post propositum emendationis, postque plures confessiones, ut exprimit Ioann. Sanchez, Lugo, Lessius, Filliucius*. Et Ven. P. Segneri (*Crist. Istr.* p. 3. disc. 22.): *Intendo di ragionare d'un'altra razza*

di recidivi, e sono coloro, che dopo la confessione tornano subito alla medesima colpa senza veruna emendazione e senza veruno studio per emendarsi. Et Ludovicus a Granata eosdem describit, *qui ubi primum scelera sua hoc tempore confessi fuerint, in eadem protinus relabuntur, neque de prava consuetudine et licentia iurandi, peierandi, mentiendi, detrahendi, maledicendi, maleprecandi, atque concupiscendi quidquam remittunt, nec ullum virtutis ac pietatis officium amplectuntur, sed iidem permanent, qui antea fuerant*. Ita sanctissimus vir apud Andreucci, qui ex sententia communi DD. (*In Opusc. Confessarius Recidiv.* §. 1. in Append. ad vol. 2. *Medullae Busebaum*. Romae 1844. Typ. Prop. Fid.) tria haec ad recidivum acceptione theologica constituendum requiri colligit: 1° *frequentem relapsum post plures confessiones*; 2° *relapsum in eadem specie peccata*; 3° *defectum omnis, etiam inchoatae, emendationis*.

Quocirca consideratio de *consuetudinario*, qui *recidivus* hoc sensu non sit, spectare huc solummodo potest, quando quis forte per plures annos a confitendo abstinens, et vi contracti habitus in eadem peccata frequenter recidens, indiget peculiari confessarii cura, utpote ea consuetudine laborans, quae (ut ait Suarez *De Relig.* tr. 5. lib. 3. c. 8. n. 7.) *quodam modo transit in naturam*: de eiusmodi enim consuetudine, ac porro de huius emendandae difficultate Theologi inquirent non de nuperius a recentioribus excogitata.

Facilis vero ratio patet, cur prae oculis

REGULAE

445. — I^a *Regula*, *Consuetudinarius* quilibet absolvi semper potest, etiam *prima vice*, qua pravum habitum confitetur, etsi nulla emendatio praecesserit, modo hanc serio proponat, et poenitentiae signa, quamvis *ordinaria* tantum, ostendat. — S. Lig. n. 430., et alii communiter (6).

II^a *Regula*. Neganda autem est absolutio consuetudinario, si media a Confessario prudenter proposita et ad consuetudinem vincendam necessaria adhibere recuset. Ratio est, quia eo ipso non vult sincere corrigi, quamvis asserat se velle vitam mutare; et proinde est simpliciter indispositus (7).

446. — III^a *Regula*. *Recidivus* praebens *extraordinaria* seu specialia signa doloris, *toties quoties* absolvi potest. Ratio est, quia per signa doloris *extraordinaria* quaevis prudens tollitur suspicio, quam praecedentes la-

habenda sit haec inter Scholae Theologos et nonnullos recentiores diversitas in tradendis *consuetudinarii* aut *recidivi* notionibus. Semel enim ac constet, diversimode has notiones a Theologis accipi, ac ab istis recentioribus, manifesto apparebit, diversum esse apud utrosque disputationis subiectum, ac propterea perperam pro theoriis novae notioni superstructis auctoritatem ac suffragium invocari Theologorum, qui de alio subiecto disputabant, licet utrique iisdem utantur vocabulis.

(6) Est contra Iuvénin, et illum Ludovicum Habert, qui propter suam in oppugnanda Constitutione *Unigenitus* pertinaciam ex Academia Sorbonica expulsus, Blesis in exilio 7. Aprilis 1718. infeliciter interiit. Hi cum nonnullis aliis exigunt, ut vera conversio per vitae emendationem prius probetur: secus enim, ut inquit Iuvénin in damnatis suis *Institutionibus Theologicis* (Vib. Indic. librorum prohibitorum Romae, an. 1744. V. IUVÉNIN, et Edit. Recentior. ad V. *Institutiones Theolog.*) *De Poenit.* diss. 5. cap. 5. art. 1. *moraliter certum est, affectum ad peccatum mortale in iis reperiri*. In quibus vides duo male confundi, nimirum inclinationem quandam in malum seu melius

facilitatem quandam alicuius potentiae ad suos actus, et deliberatum ad peccatum mortale affectum. Et exinde sane probaretur, omnes ad peccatum mortale affectos, atque adeo absolutionis beneficio semper esse indignos; quippe, ut Scriptura loquitur (*Gen.* 8. 21.), *sensus et cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab adolescentia sua*.

Contra istos S. Alphonsus (lib. 6. n. 439.) urget illa verba Catechismi Romani (*De Sacram. Poenit.* n. 60.): *Si audita confessione iudicaverit (sacerdos) neque in enumerandis peccatis diligentiam, nec in detestandis dolorem poenitenti omnino defuisse, absolvi poterit*. Et subdit: *Nota OMNINO DEFUISSE*. Et utique in rem haec optime quadrant. Illud tamen inquirendum cuiusmodi videbitur, curnam ea Catechismi verba, quae generalissima sunt, aequae non valeant, etiam cum poenitens post confessionem in eadem peccata relapsus fuerit, sed gratis ad unicum hunc casum constringantur.

(7) Haec pertinent ad doctrinam generalem, de qua (sup. n. 438.) dictum est, absolutionis eum esse incapacem, quisquis certam ac gravem aliquam obligationem implere renuit.

psus, etsi frequentes, inducere potuerunt, et Confessarius prudenter iudicare potest, poenitentem satis esse dispositum. — Dixi *absolvi potest*, non autem necessario debet; Confessarius enim potest absolutionem in hoc casu differre, si dilationem poenitenti utilem futuram esse iudicaverit, licet ordinarie magis expediat, ut non differatur (8). — S. Lig. n. 460, et *Prax. Confess.* n. 76.

447. — IV^a Regula. *Recidivus*, etiam sola contritionis signa ordinaria (9) praebens, absolvi potest et generatim debet, *quoties absolutio non potest facile differri*. Ratio est, quia ex una parte absolute iudicari potest sat dispositus ex signis ordinariis; et ex alia parte adest gravis ratio eum absolvendi, ne diu permaneat in statu peccati mortalis; sed Confessarius antequam talem absolvat, curam adhibebit, ut eum ad recipiendum beneficium absolutionis melius ac certius disponat (10).

448. — V^a Regula. *Recidivus* rediens cum eodem pravo habitu, *nullo adhibitu conatu, nulloque impleto medio* ex iis quae a Confessario praescripta sunt, non potest absolvi, nisi signa *extraordinaria* doloris ostendat. Ita S. Ligorius (11): *Tertia sententia communis, quam sequimur, et*

(8) Vide quae fusius de hoc argumento superius (n. 433.) dicta sunt.

(9) Superius (Not. ad n. 437.) advertimus, *ordinaria* ab A. fere ea signa dici, quae S. Alphonsus *extraordinariis* accenset.

(10) De necessaria hac in Confessariis cura, vide Notam ad seq. n. 449.

(11) Quod A. pro hac doctrina solum S. Alphonsum allegat, non fortuito factum dixerim. Nam (et haec ideo tantum dicta fuerint, ut sua historiae et veritati iura serventur) multos quidem (l. c.) ipse affert auctores, nec dubitat, sententiam hanc suam appellare *communem*. At enim 1° plerique ex iis, quos hic allegat, iidem illi sunt, quos superius (in Not. ad n. 433.) habes allegatos, Sanchez nimirum, Suarez, Palaus, Bonacina, Azorius, Sayrus, Hurtadus, Lugo, etc., et caeterum non alia horum loca ipse indicat, quam quae ibidem nos attulimus. Porro horum sententia, quam ibi allatis ipsorum verbis innuimus, toto caelo ab ista thesi distat; expresse enim affirmant, aut manifeste supponunt, poenitentem *absolvi posse*, atque dilationem absolutionis ut mere *utilem*, atque

adeo solum ex *salubri consilio, et quandoque* tantummodo adhibendam proponunt. Hinc non nisi oculorum aut memoriae lapsui tribuendum videtur, quod S. Alphonsus eas citationes sumpserit ex Salmanticensium Tract. 17. cap. 2. n. 168., prout ipse ibidem illos allegat. Nam utique Doctores isti ibi afferuntur; sed sententia, pro qua ibi invocantur, non est S. Alphonsi thesis, sed alia, quam Salmanticenses sic exprimunt: *Licet salubre sit consilium differre absolutionem, quando creditur profutura talis dilatio...; ut si poenitens cum dolore et proposito firmo accedat..., confessarius potest illum absolvere, etsi hactenus non curaverit, per plures vices admonitus, emendari*: quae quantum consonant cum allegatorum DD. sensu, tantundem a S. Alphonsi opinione differunt.

Sed et ipse S. Alphonsus (l. c.) manifeste prodit, aliam esse doctrinam suam, aliam vero sententiam DD., quos paulo ante pro se allegaverat. Non multo post enim, memorata sententia Sanchezii, Laymanni, Lugo, Palaus, Vivaes, Sporer, et aliorum, quod bene possit pluries absolvi

tenent Sanchez, Palaus, Bonacina, Lugo, Petrocorensis, Sporer, Azor, Viva, Laymann, Holzmann, Anacletus, Milante, Wigandt, et Salmanti-

recidivus, etiamsi eodem modo relapsus fuerit, et nullum adhibuerit remedium, subdit: *Veneror tantorum Doctorum auctoritatem; sed ego eorum opinioni nunquam acquiescere potui*. At vero quod habent Doctores haec a S. Alphonso nominati, nimirum quod *possit pluries absolvi recidivus, etiamsi etc.*, id ipsum commune est ad unum usque omnibus, quos pro se antea citaverat, et vel ipsi auctori *theologiae ad usum Seminarii Petrocorensis*, utut iste Iuvénin potius, Habertii, ac Gennettii, quam scholarum theologiarum vestigiis insistere consuescat.

Si qui pauci sunt, qui mentionem iniiciant *extraordinarii signi* dispositionis, hoc non exigunt *ceu conditionem, sine qua* absolvere Confessarius non possit, sed vel mere dicunt, illud quoque ad dignoscendam dispositionem conferre, ut Lugo (*De Poenit.* disp. 14. n. 166.), vel memorant tanquam casum, in quo (contra ac senserit S. Alph., n. 463-464.) non differenda est absolutio, uti Laymann (*De Poenit.* cap. 5. n. 10.). Unos itaque reperies Salmanticenses, qui (Tract. 17. cap. 2. n. 170.) *ceu probabilius* tradunt, quod tunc *non solum salubre erit consilium differre absolutionem, sed ad id tenebitur Confessarius*. Verumtamen horum quoque sententia ab opinione S. Alphonsi recedit. Nam primo quidem isti (ibid. n. 167.) probabiles censent et alias sententias, quarum prima (ibid. n. 168.) contra S. Alphonsi opinionem docet, absolutionem conferri posse, licet aliquando ex consilio salubre esse queat eam differre. Deinde obligationem illam differendi absolutionem (ibid. n. 170.) limitant, *nisi ex denegata absolutione scandalum aliquod sequatur, aut aliud extrinsecum inconveniens*; qua limitatione tantum non subvertunt S. Alphonsi thesim,

dum eo ipso concedunt, absolutionem per se loquendo posse conferri. Denique (ibid. n. 168.) ipsi disserunt *de eo, qui saepius admonitus, in eodem semper statu permanet, etc.*; quocirca etiam ipsi iam sunt iis accensendi, quorum sententiae S. Alphonsus dicit (ut nuper vidimus), *se nunquam acquiescere potuisse*.

Item si nonnulli, quos et Salmanticenses (n. 170.) avidissime inquisiverunt, usi sunt iis phrasibus, *non posse absolvi, non esse absolvendos*; horum tamen sententia nec S. Alphonsi, imo nec Salmanticensium opinioni ullatenus favet. Et sane quid horum theoriae suffragatur, quod Sanchez (*In Decal.* lib. 2. cap. 32. n. 45.) dum dicit, assuetum blasphemis absolvi posse, imo et esse absolvendum, excipiat tamen casum scandalum resarciendi, *nisi* (inquit) *quando ille iis blasphemis ingens praeberet scandalum, et ita Confessarius iudicaret, postponendum privatam illius solatium, et ad gloriam divinam expedire, illum non absolvi, donec scandalo publico satisfaciatur, nitendo vitae emendam?* Et hoc idem est, quod ait Bonacina (*De II. Praec.* disp. 4. q. 1. punct. 14. n. 7.): *Ratione vitandi scandalum, quod peierans aliis praeberet solet, deneganda est absolutio iuxta prudentis confessarii iudicium; scandalum enim praecavendum est*. Rursus quid eorum theoriae favet, quod Ludov. Lopez et Bart. Medina, ab iis allegati, dixerint, non esse absolvendum eum, qui *non habet propositum* corrigendi vitium? Sic enim Lopez suam ac Medinae sententiam proponens (*Instr. Consc.* p. 1. c. 25.) ait: *Huic sententiae Soti videtur subscribere Medina quod qui consuetudine iurandi passim tenetur absque delectu et consideratione utrum verum falsumve iuret, caretque vero proposito extirpandi iniquam consuetudi-*

censes tr. 17. cap. 2. n. 168. et 170. cum Suarez, Sayro, Hurtado, Prado, Rodriguez, Lopez etc., docet, quod peccator recidivus rediens cum eodem

nem, non est absolvendus. Si autem emendam statuatur, bonoque animo remedia sibi indicta a Confessario amplexus fuerit, non est, cur ei prolata sit absolutio. Quid prodest, quod Rodriguez ab iis allegatus (*Summ.* p. 1. cap. 192. n. 13.) exscribens Medinam haec dixerit? Qui vero est tam defectuosus in sua prava consuetudine, ut in ipsa confessione iuret ad singula verba, non debet pro tunc absolvi. Imo Lud. Lopez (l. c.) ceu rigidius habet id, quod suggererat Medina, et a Medina sumit Rodericus, eum, qui in multa prorupit iuramenta, mala consuetudine, qua tenetur, ad id raptus, iamque pluries ante de hoc confessus cum fuerit, nunquam praestitit emendam, non absolvendum, sed mittendum esse, ut per dies aliquot attentum se gerat ad extirpandam tam perniciosam consuetudinem. Et ratio, quam hic affert Medina, differendi absolutionem aliud ingens discrimen inducit inter horum sententiam, et recentem S. Alphonsi opinionem. S. Alphonsus nimirum iuxta theorias Iuvénin et similium universim negat, eiusmodi poenitentem posse absolvi, utpote qui censi debeat *indispositus*; secus vero plerique doctores, quos vel ipse vel Salmanticenses allegant. Hi siquidem, ut alias advertimus (*Sup.* in not. ad n. 433.), cum potissime de vitiis linguae disputent, dilationem absolutionis habent ut meram industriam ad excitandam tandem aliquando et exstimulandam ignaviam eorum, qui vi pravae consuetudinis in verba aut blasphema aut periura etiam minus delibata prorumpentes, in iugi peccati mortalis statu (ut notat etiam Trullench. *In Dec.* lib. 2. c. 1. dub. 20. n. 6., perperam idcirco a Salmanticensibus citatus) versantur, nisi congruam ad corrigendum vitium curam adhibeant. Immo, ut expresse

advertit Medina (*Instr. Confess.* lib. 1. cap. 54. §. V.), cum hoc peccatum in lingua sit, potiusquam in corde seu affectu, nihil de dispositione poenitentis disputarunt, et ideo etiam Azor (p. 1. lib. XI. c. 3. q. 4.), perperam et ipse a Salmanticensibus allegatus, postquam dixit: *Videtur tamen ad tempus absolutio differenda, ut operae aliquid interim in id* (ad corrigendam consuetudinem) *conferat*; mox subdit: *nisi iusta alioquin causa subsit, qua statim a peccatis absolvi debeat*. Si qui vero sunt, qui de differenda absolutione sermonem iniiciunt ob suspicionem, ne poenitens minus dispositus accesserit, id non tamquam regulam universim cum recidivis servandam proponunt, sed eiusmodi suspicioni locum interdum tantummodo, aut aliquando esse dicunt; qua de re in seq. Nota disseremus. Insuper ipsi supponunt, poenitentem eiusmodi iam pluries absolutum fuisse; in quo rursus se ab iis discedere S. Alphonsus, ut vidimus, profitetur.

Et haec, quamvis pauca pro argumenti gravitate (neque enim brevitatis Notae fert plura, quae ad evidentiorum rei demonstrationem facerent) satis esse possunt, ut constet, praemissam S. Alphonsi opinionem, quoties integra cum omnibus suis partibus inspicitur, potiusquam communem, contra *DD. communem* dici posse. Quod tamen non in aliquam eiusdem opinionis reprehensionem dictum fuerit, sed solum (ut supra dictum est) quo suus historicae veritati locus ac ius maneat et exinde facultas supersit utendi illo canone, quem et idem S. Alphonsus (n. 460.) laudat dicens: *Puto, nequaquam errare eum, qui se dirigit cum sententiis communiter receptis ab huiusmodi Doctoribus non humilis notae*. Caeterum quo pacto S. Alphonsi opinio ad communem sententiam pertrahi

habitu pravo non potest absolvi, nisi afferat extraordinaria signa suae dispositionis... Ratio est, quia ut confessarius possit poenitentem absol-

aliqua ratione possit, in nota sequente indicabimus.

Interim adverte rationem, quam A. pro ea regula profert, ac proferre nonnulli alii solent, logico (dissimulandum quippe hoc non est) vitio non carere. Nam quod post confessionem quispiam eodem, et, si vis, etiam deteriori modo ac mensura in eadem peccata relapsus fuerit, esto, forte suspicionem aliquam iniicere poterit, in ea confessione minus efficax exstitisse propositum; et dixi, forte aliquam suspicionem; quia cum humana voluntas mutationi subiaceat, ne ad praecedentis quidem confessionis defectum aliquem logice arguere possumus ex sequenti relapsu; quippe qui non defectui propositi sincerissimi, sed (ut quotidiana experientia docet) fragilitati et inconstantiae post sincerum propositum saepissime adscribi debet. At quod ex praecedentibus lapsibus quispiam arguere praeterea velit ad defectum doloris ac propositi in praesenti, id nulla lex logicae consentit, ut egregie ratioeantur cum S. Thoma omnes Theologi.

Cum non exigui momenti sint quae in hac nota dicta sunt, boni consulat optimus lector, quod ea et vindicemus et declaremus. Diximus primo, S. Alphonsum non dubitasse *sententiam suam utique appellare communem*; attamen, ut subditur infra, *potiusquam communem, contra DD. communem dici posse*. Veruntamen ut aequum de hac affirmatione iudicium feratur, non negligenda sunt verba, quae ibi adduntur, QUOTIES INTEGRA CUM OMNIBUS SUI PARTIBUS INSPICIATUR.

Cur itaque illud affirmaverimus, prima ratio est, quam sup. in Not. ad n. 444. tetigimus, videlicet quia alia notio est tum *consuetudinarii*, tum *recidivi*, quam tradit S. Alphonsus, et sequutus est Gury

(Vid. sup. n. 444. et infr. n. 500.); alia, quae communiter a Doctoribus traditur. Porro, prouti ibidem est animadversum, *semel ac constet, diverso sensu has notiones a Theologis usurpari, ac ab istis recentioribus, manifesto apparebit, diversum esse apud utrosque disputationis subiectum, ac propterea perperam pro theoris novae notioni superstructis auctoritatem ac suffragium invocari Theologorum, qui de alio subiecto disputabant, licet utrique iisdem utantur vocabulis*. Huic autem rationi, quae alioqui neque levis est, neque abstrusa, quae potest dari responsio?

Et utique in Nota illa ad n. 444. neque novas illas *Consuetudinarii* ac *recidivi* notiones expresse S. Doctori tribuimus, cuiusdam nimirum erga eum reverentiae gratia, neque ibidem expresse contra ipsum postremam illam conclusionem deduximus. Nihilominus, si quidam hanc defendendi S. Doctoris viam praeferrent, non ut eiusdem doctrinam, qualis in se est reipsa, tuerentur, sed ut eiusdem consonantiam cum communibus scholarum doctrinis, quae quaestio est non iuris sed facti, ostendere conarentur, profecto et istam quaestionis partem, quae gravissimi est momenti, negligere nullo modo fas esset.

Aliam rationem affirmationis nostrae, eamque manifeste peremptoriam, attulimus superioris, allatis nempe ipsius S. Doctoris verbis illis: *Veneror tantorum Doctorum auctoritatem; sed ego eorum opinioni nunquam acquiescere potui*: ubi nimirum dicit, se discedere a sententia Sanchezii, Laymanni, Lugo, Palai, Vivae, Sporer, et aliorum. Nihil huc pertinet nunc inquirere, melior ne sit sententia, quam S. Doctor profitetur, an sententia eorum, quibus acquiescere sese dicit potuisse nunquam; quaestio modo fit de *facto ipso*: *Disceditne S. Doctor a*

vere, debet esse moraliter certus de eius dispositione; unde, quamvis peccator prima vice se confitens censendus sit dispositus, eo quod (ut

communi sententia? Dices: S. Alphonsus CONTRA PLURES DD. pro prima propositione allegatos, qui censent, talem (recidivum) absolvi posse usque ad tertiam vel quartam vicem, sequentem statuit doctrinam: Absolvi nequit Consuetudinarius seu Habituatus, qui semel iam admonitus, eodem modo relapsus est, etc. Hoc pacto veritatem quidem fateberis, licet non integram; fateberis nimirum, S. Doctorem discedere ab Auctoribus, quos pro sua ipsius thesi allegaverat. At enim si te fatente, S. Alphonsus discedit a sententia illorum tantorum Doctorum, quos pro sua doctrina ipse allegaverat, ne irascaris ergo iis, qui forte dixerint, eos Auctores thesi S. Doctoris nequaquam suffragari.

Dixi autem, veritatem te fateri, sed non integram. Dicis nimirum, S. Alphonsus thesim suam statuisset contra plures; quod verissimum est. At vox plures indicare potest vel multos simpliciter, vel, comparative sumpta, maiorem aliquam multitudinem prae contrariis. Atqui neutro sensu ea vox accepta integram exprimit veritatem. Curnam vero? Quia scilicet nec S. Doctor Alphonsus quempiam Auctorem habuit, quem pro sua opinione allegaret, nec tu ullum inventurus as, nisi forte recurrat aut ad illos, qui, ut ait S. Alphonsus (lib. 6. n. 459.), cum intolerabili rigore dicunt, nunquam absolvi posse consuetudinarium nisi per longam experientiam constet de ipsius emendatione, aut ad aliquem ex iis, qui forte sibi exscribendum S. Alphonsus praestituerint, quorum alioquin suffragium non probaret, S. Doctorem ab unanimi Doctorum omnium sententia non discessisse.

Et cum apertissime constet etiam ex S. Doctoris Alphonsi disertissimo testi-

monio, a communissima quin et ab unanimi Doctorum omnium sententia ipsum recessisse, tanto igitur magis confirmatur, et perspicuum evadit, doctrinam S. Alphonsi, quoties integra cum omnibus suis partibus inspiciatur, potiusquam communem, contra DD. communem dici posse. Quod tamen (ut in Nota animadversum est) non in aliquam eiusdem opinionis reprehensionem dictum fuerit, sed solum quo suus historicae veritati locus ac ius maneat, et exinde facultas supersit utendi illo canone, quem et idem S. Alphonsus (lib. 6. n. 460.) laudat dicens: Puto, nequaquam errare eum, qui se dirigit cum sententiis communiter receptis ab huiusmodi Doctoribus non humilis notae.

Hisce praeiactis, quae ad rei substantiam pertinent, ad reliqua veniamus, quae minoris momenti sunt et videamus primo qui potuerit s. Doctor allegare non omnino abs re Auctores a Salmanticensibus n. 168. allatos, utcumque horum sententia sit suae opposita.

S. Doctor ait (lib. 6. n. 459.): Prima pars (scilicet thesis) est contra primam sententiam dicentem, quod recidivi debent absolvi semper ac ad Sacramentum accedent.

Missum nunc fiat, num aliquis reipsa absurdissimam hanc doctrinam professus sit. Qui affirmant, eam in veritate profiteri Ioan. Sancium: illi palam faciunt, se Sancium non legisse. Nam alias (in Not. ad n. 433.) iam advertimus, perperam etiam Ioanni Sancio absurdam eam opinionem fuisse adscriptam, cum mere contendat, poenitenti rite disposito absolutionem ob spem maioris fructus non esse differendam. Ita ille (Disp. Select. 9. n. 11.): Infertur, non fore saluberrimum consilium, interdum negare ab-

dicimus) nulla ei obstat praesumptio in contrarium, tamen quando iam in alia confessione ipse fuit admonitus, et eodem modo cecidit, nullo

solutionem habenti consuetudinem peccandi; quantumcumque id consulant Sayrus, Suarez, Sanchez, Reginaldus, Toletus, Sà, et alii. Nam si confessarius potest licite absolvere poenitentem, ut ipsi admittunt, ad id tenebitur; habet namque ius poenitens, ut sibi non negetur absolutio, si dignus sit, nisi de proprio consensu. Credo certe, praefatos auctores, cum dicunt rectum fore consilium negare absolutionem poenitenti habenti consuetudinem peccandi, non absolute id intellexisse, sed praestito prius consensu poenitentis. Absolute tamen iudico, nunquam fore rectum consilium, absolutionem negare, quantumvis consentiat poenitens, supposito quod licite potest impendi. Quando namque negatur, eo fine fieri debet, ut cautior poenitens reddatur ad praecavenda peccata. Id tamen non intelligo, quod maiores vires inhaerentia sint poenitenti ad vitanda peccata, si careat gratia sacramentali, et caeteris auxiliis a Sacramento provenientibus, quam si ea et illis induatur. Cumque consilium de meliori bono debeat esse, sane non capio, melius bonum esse poenitentis carere pro aliquo tempore gratia sacramenti, quam illa vestiri etc. Haec Sancius; quae fere recidunt in illam S. Alphonsi sententiam (lib. 6. n. 464.): Magis sperandum, quod ille emendabitur per auxilium gratiae in Sacramento susceptae, quam per dilationem absolutionis. Quocirca S. Doctor raro his differendam absolutionem censuit.

Quomodo vero factum sit, ut S. Alphonsus Sancii sententiam tam diversis coloribus, ut exposuimus, effinxerit, adeo ut contra ipsam intorserit damnationem Prop. 60. inter proscriptas ab Innoc. XI:

Etsi emendationis spes nulla appareat, non est neganda absolutio, dummodo ore proferat se dolere et proponere emendationem, vix intelligi potest. Equidem Salmanticenses, e quibus S. Doctor haec exscripsisse videtur, de peccatore disserunt qui cum dolore ei proposito dicto accedat (l. c. n. 169). disserant autem (ibid. n. 167.), si accedat cum dolore de praeteritis, et imposterum emendam firmiter proponat, et rursus (n. 168.), si poenitens cum dolore, et proposito firmo accedat, qualem poenitentem videlicet exigunt ibi allegati Sanchez, Bonacina, Sayrus, Palaut, Suarez... ut tunc ipsum absolute possit absolvi: contra quam tamen horum sententiam, mirum sane, quod quis non dubitet praedictam damnationem Prop. 60. obicere, innoxius nimirum miserrimis illis ad Salmanticenses posterioribus additionibus.

Sed ut ad rem redeamus, quidquid de hisce miseriis sit, manifestum est ex dictis, S. Doctorem Alphonsum thesim suam statuere voluisse etiam adversus hanc sententiam, quam primo loco refert, qualemcumque demum illam sibi effinxerit. Porro cum haec, prouti ipsam idem inexacte exponit, statueret, quod recidivi debent absolvi semper ac ad sacramentum accedant; ratio iam patet, cur huic sententiae opponere ipse potuerit non modo auctores, quos Salmanticenses n. 170. allegant pro opinione, quam ipse S. Doctor sequutus est, sed eos quoque, quos Salmanticenses allegant n. 168., qui nempe docent, interdum utile esse his peccatoribus absolutionem differre. Nonne enim etiam Sancius, ut vidimus, hosce auctores, Suarez scilicet, Sanchez, Bonacin., Sayrum, etc. ceu sibi oppositos habet?

Duo hinc concludamus, licet. Ac primo ad reddendam rationem, cur S. Alphonsus

adhibito conatu, et nullo impleto ex mediis a confessario praescriptis, frequens ille relapsus signum praebet, vel saltem prudentem dat suspi-

pro thesi sua allegaverit Suarez, Sanchez, Palaum etc., necesse non est supponere oculorum aut memoriae lapsum. Nam pro scopo sibi proposito impugnandi sententiam Sancii, aliorumve, qualem sibi eam confinixerat, utique ad rem faciebant Auctores, quos Salmanticenses tum n. 168. tum n. 170. referebant. Et cum haec duplex allegatio ad scopum S. Doctoris conferret; exinde non sapientissima fuit correctio, inducta in Editiones Mechlin. 1845., Ratisbon. 1846., et Taurinens. 1847., quae allegationem n. 168. deleverunt.

Sed retinendum secundo prorsus est, non item auctores n. 168. a Salmanticensibus adductos stare pro doctrina S. Alphonsi, non qua opinionem Sancii refellit, sed qua suam statuit opinionem, ut pro hac rite allegari possint, uti supra iam ostensum est.

Nunc veniendum ad ea, quae superius habentur *de signis doloris extraordinariis*; in quibus e mente s. Doctoris declarandis quidam operam suam optime collocarunt resque eo redire dicitur, ut s. Doctor tantum requirat, *ut poenitens eodem modo relapsus, praeter solitam confessionem, ac consuetas* (adde: si tamen et has utcumque proferat, et non mere confessioni illud subdat: nihil habeo aliud) *dubias protestationes de sincero dolore et firmo proposito, afferat quoddam solidum ac probatum signum, ex quo confessarius prudens sibi efformare possit iudicium de eius dispositione.*

Hinc vero patet, non sine causa a nobis fuisse demum subiectum, S. Alphonsi opinionem ad communem sententiam pertrahi aliqua ratione posse; quod deinde fusius in seq. Nota factum est, ubi S. Doctoris sensa retulimus. Et gemina illis habes, ubi ait (lib. 6. n. 459.): *Quoties poenitens affert vera signa doloris et propositi, toties bene absolvi*

potest. Et post allata SS. Hieronymi ac Chrysostomi testimonia pergit: *Hinc Auctor libri Romae editi, cui titulus Instruzione per li novelli confessori p. 1. c. 15. n. 356. sic inquit: Se la ricaduta nasce dalla propria fragilita, senz' altra causa estrinseca volontaria, e quasi temerita il dire, che ogni ricaduto sia indisposto. Ac ideo in c. 9. n. 213. dicit, quod peccator relapsus propter mali habitus vim statim absolvendus est, si firmam habeat voluntatem adhibendi media ad se emendandum additque: E giudichiamo, che il fare altrimenti sia troppo rigore, e che il Confessore facendolo, s'allontanerebbe dal vero spirito della Chiesa e del Signore, e dalla natura del Sacramento, il quale non solamente e giudizio, ma e medicina salutare.*

His autem adde conclusionem, quam S. Doctor (lib. 6. n. 461.) deducit ex doctrina Catechismi Romani, inquit: *Ergo semper ac confessario non innotescit, poenitenti omnino defuisse dolorem, ipsum absolvere potest; et exinde facile inferes, his perpensis principiis, B. Alphonsi sensa facillime tandem cum communi doctrina conciliari posse.*

Quod denique spectat ad ea, quae dixisse meminimus de argumento, quo Gury utitur ad suam regulam stabilieendam, haec sunt verba S. Alphonsi (lib. 6. n. 459.): *Quando iam in alia confessione ipse (poenitens) fuit admonitus, et eodem modo cecidit, nullo adhibito conatu, et nullo impleto ex mediis a confessario praescriptis, frequens ille relapsus signum praebet, vel saltem prudentem dat suspicionem, quod sua poenitentia non sit vera.* Et Gury post S. Alphonsum rationem addit: *Etenim qui firmiter proponit peccatum vitare, non ita facile sui propositi obliviscitur, sed saltem per aliquod tempus*

cionem, quod sua poenitentia non sit vera: qui enim firme proponit (bene ait Lugo disp. 14. n. 160.) rem sibi moraliter possibilem, non ita

perseverat, et difficilius aut rarius cadit: quae verba reipsa sunt Lugonis (disp. 14. n. 160.), et uti verba Lugonis a S. Alphonso ibidem afferuntur.

At inter Lugonis sententiam et sententiam S. Alphonsi non modicum intercedit discrimen. In primis Lugo disputat de eo, qui in proxima peccandi occasione versatur; non item S. Alphonsus nec Gury. Deinde Lugo (ibid. n. 156.) loquitur de eo, qui *saepius absolutus eodem modo semper relabatur*; S. Alphonsus autem de eo, qui *semel fuerit admonitus et absolutus.* Insuper Lugo (ibid. n. 160.) ait, suspicionem eiusmodi locum habere posse *per accidens* ALIQUANDO, non secus ac Sporer (*De Poenit.* n. 330.) et Laymann (*De Poenit.* cap. 5. n. 10.) dicunt id contingere posse INTERDUM: S. Alphonsus vero id ceu generalem normam iudicandi de recidivis nunquam non adhibendam tradit.

Et quidem ad suam sententiam firmandam S. Alphonsus (l. c.) promittit verba Isidori: *Ille poenitentiam digne agit, qui sic praeterita mala deplorat, ut futura iterum non committat: quae S. Doctor a quonam hic excripserit, non apparet.* Nam Faure (*Dubit. Theol.* dub. 3. §. 4.) scite monet hanc, aliasve eiusmodi sententias modernos ex impio Arnaldo exscripsisse, ostenditque, has sententias sibi olim veteres Doctores obiecisse et explanasse. Et sane Petrus Lombardus (lib. 4. dist. 14.) ita huic obiectioni responderat: *Illa verba praemissa, Poenitere est anteacta deflere et flenda non committere, recte sic accipi possunt, ut non ad diversa tempora, sed ad idem referantur: ut scilicet tempore, quo deflet commissa mala, non committat voluntate opera flenda.* Quibus gemina habet et S. Raymundus (lib. 4. dist. 14.).

Et S. Thomas post Raymundum idem responsum sic (3. q. 84. art. 10. ad 4.) usurpavit: *Dicendum, quod poenitere sit anteacta deflere et flenda non committere, scilicet dum flet, actu vel proposito. Ille enim est irrisor et non poenitens, qui simul dum poenitet, agit quod poenitet, vel proponit, iterum se facturum, quod gessit, vel etiam actualiter peccat eodem vel alio genere peccati. Quod autem aliquis postea peccet vel actu vel proposito, non excludit, quin prius poenitentia vera fuerit. Nunquam enim veritas prioris actus excluditur per actum contrarium subsequentem. Sicut enim vere cucurrit, qui postea sedet, ita vere poenituit, qui postea peccat.*

Et in his rationem habes, cur a nobis dictum fuerit, regulam iudicandi a Gury propositam post S. Alphonsum vitio logico non carere. *Relapsus, inquit S. Alphonsus, signum praebet, vel saltem prudentem dat suspicionem, quod sua poenitentia non sit vera.*

Si S. Doctor dixisset: *quod sua poenitentia non fuerit vera*, in praecedenti scilicet confessione; etiam sic occurrit illud S. Thomae: *Vere poenituit, qui postea peccat.* Ut enim alibi (in 4. dist. 14. q. 1. art. 4. q. 2.) inquit, *quantumcumque aliqua virtus efficaciam habeat, flexibilitatem a libero arbitrio non tollit, dum est in statu viae. Similiter illud, quod futurum est, non potest esse de substantia vel de integritate alicuius virtutis, nisi secundum quod est praesens in apprehensione vel in voluntate, quia virtus quantum ad habitum non expectat aliquid in futurum... Unde cum poenitentia sit virtus, et secundum quod est sacramentum non se extendat ultra actum virtutis, non erit de integritate poenitentiae essen-*